

Dokument oprettet: 22. januar 2008
Denne version: 23. januar 2008
Sag 08/108 – Dok. 1033/08 /KP

Notat til møde med Folketingets socialudvalg den 31. januar 2008 om førtidspensionsreformen

Danske Handicaporganisationer (DH) har ønsket at mødes med Folketingets socialudvalg for at sætte fokus på væsentlige temaer i forbindelse med evaluering af førtidspensionsreformen. I debatten indtil nu har fokus primært været på arbejdsmarkeds rettede spørgsmål, mens andre temaer har været mere overset i debatten.

De temaer, som DH således ønsker at drøfte med udvalget, og som behandles i dette notat, er følgende:

- Merudgifter efter servicelovens § 100
- To pensionssystemer
- Den særlige servicebetaling
- Førtidspensionens regulering
- Boligydelse og boligsikring
- Pensionsopsparing

Merudgifter efter servicelovens § 100

Bestemmelsen trådte i sin nuværende form i kraft den 1. januar 2003 med baggrund i førtidspensionsreformen. Fra dette tidspunkt sondrede man mellem forsørgelsesydelse (pensionslovgivningen) og handicapkompensation (serviceloven).

Muligheden for at få dækket merudgifter som følge af den nedsatte funktionsevne, er et væsentligt element i kompensationsprincippet. Formålet med ydelsen er at medvirke til, at en person med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og dennes familie kan leve et almindeligt liv som andre ikke-handicappede på samme alder og i samme livssituation.

Med ændringerne var der et politisk ønske om en enkel, ubureaukratisk og fleksibel kompensationsydelse, der kunne bringes i anvendelse med et minimum af administration. Dels i kraft af et trinvis ydelsessystem, dels ved at merudgifterne ikke skal dokumenteres, men alene sandsynliggøres.

Desværre er det gået anderledes. Merudgiftsydelsen har udviklet sig til en særdeles bureaukratisk og indviklet ydelse med stor administration for kommunerne, stort besvær for borgerne og stridigheder om småbeløb af marginal eller ingen betydning. Derudover indeholder bestemmelsen indbyggede uligheder.

Her nævnes nogle af de væsentligste problemstillinger, DH ser i forhold til reglerne om merudgifter:

1. Aldersbegrænsning.

DH finder, det er et alvorligt problem, at muligheden for merudgifter bortfalder fra dag til anden ved overgang til folkepension. Bortset fra de personer, der får opsat folkepensionen for at blive på arbejdsmarkedet. Som DH har sagt gentagne gange, forsvinder et handicap ikke med alderen. I forbindelse med folketingets 1. behandling af L 132 om bevarelse af merudgifter ved overgang til folkepension, oplyste daværende socialminister Eva Kjer Hansen, at spørgsmålet om aldersgrænsen ved merudgifter efter servicelovens § 100 er en del af forliget om førtidspensionsreformen, hvorfor det skal behandles i forbindelse med evalueringen heraf.

2. Definition af målgruppen

I praksis er målgruppen blevet indsnævret imod intentionerne med bestemmelsen. Erfaringen viser, at fx mennesker med psykiske funktionsnedsættelser, sindslidelser, blinde og svagsynede har store vanskeligheder med at blive omfattet af personkredsen. Det er nødvendigt med præciseringer i det lovgivningsmæssige grundlag med eksemplificering af disse gruppers forskellige situation og behov.

Derudover har der udviklet sig en restriktiv linje i ankesystemet med den konsekvens, at anslået 10 – 15 % af alle hidtidige ydelsesmodtagere udelukkes. Ankestyrelsen har fastslået i SM C-27-07, at man er udelukket fra merudgiftsydelse, hvis man selv kan varetage den personlige pleje i overvejende grad, deltage i indkøb og i et vist omfang deltage i opgaver, hvor man kan sidde. På trods af, at det har været nødvendigt at bevilge bil, fleksjob og kørestol. For de mennesker der herved udelukkes, kan det have ganske indgribende konsekvenser og betydelige merudgifter som følge af funktionsnedsættelsen. Men efter ankepraksis er de nu udelukket fra at modtage ydelsen, hvilket bestemt ikke var lovgivernes hensigt, da den i sin tid blev indført. Denne praksisændring er sket på trods af, at gældende regelsæt og lovens forarbejder er uændrede. Derfor er der behov for præcisering af lovbestemmelsen i overensstemmelse med lovgivernes oprindelige intentioner.

3. Forenkling

Som nævnt har merudgiftsydelsen udviklet sig til en særdeles bureaukratisk og udviklet ydelse med stor administration til følge. Stik imod intentionen. DH har ganske mange uhyrlige eksempler på dette bureaukrati. Der bruges uanede ressourcer på at lave detaljerede og omfattende merudgiftsberegninger og lægge selv små tal sammen.

Et af argumenterne for at udløse en basisydelse på 1500 kr. ved sandsynliggjorte merudgifter over 500 kr. var at begrænse administrationen og sikre et startydelsesniveau svarende til invaliditetsydelse. Nogle gør indvendinger mod denne model – især kommunerne – og kalder det for ”overkompensation”.

Men samtidig glemmer man, at ikke alle merudgifter nødvendigvis er oplyst, fordi de alligevel ville være utilstrækkelige til at udløse næste trin på skalaen, og at der i systemets konstruktion er indbygget en vis ”underkompensation” i den anden ende, fordi udgifterne skal stige med mindst 251 kr. for at udløse et forhøjet tilskud.

DH mener, der er behov for en diskussion af, hvordan reglerne kan gøres mere enkle. For eksempel ved at give mulighed for at konvertere en række små udgifter af usikker størrelse til et højere trin på skalaen uden yderligere beregning. DH mener også, det skal være muligt med ansøgers accept og uden detaljerede regnestykker at bevilge den månedlige basisydelse, hvis et hurtigt blik på de sandsynliggjorte merudgifter viser, at basisydelsen bliver resultatet. Et andet forslag er at udelade den årlige genvurdering, hvis der ikke er sket væsentlige ændringer. Alternativt kan genvurderingen erstattes af en underskrevet tro og love erklæring. Endelig kan man erstatte de mest forekomne indviklede beregninger, for eksempel til befordring, med standardbeløb.

To pensionssystemer

DH kan konstatere, at der i visse situationer opstår uligheder, fordi de, der modtager førtidspension efter de før 1. januar 2003 gældende regler, ikke er berettiget til merudgifter efter servicelovens § 100. Det gør sig for eksempel gældende i forhold til de, der ikke længere opfylder betingelserne for en hjælpeordning efter servicelovens § 96, men fremover modtager hjælp efter servicelovens § 95. Hvis de modtager førtidspension efter de før 1. januar 2003 gældende regler, er de kun berettiget til at få dækket merudgifter, hvis de har hjælp efter § 96. Alene ved at bestemmelsen skifter navn, mister de dermed med et slag muligheden for at få dækket merudgifter, for eksempel til at dække omkostninger ved at have hjælpere. Det virker helt urimeligt.

Den særlige servicebetaling

DH mener, den særlige servicebetaling efter servicelovens § 162 er en helt urimelig særskat på handicap, som vi ikke længere kan vente på bliver afskaffet i takt med, at det gamle pensionssystem afvikles. For personer, der modtager førtidspension efter de før 1. januar 2003 gældende regler og som har ophold i boformer, betaler borgeren henholdsvis 19.884 kr. og 9.912 kr. om året for den særlige service m.v., som følger af opholdet.

For det første strider det mod kompensationsprincippet, at borgeren med behov for ophold i boformer selv skal betale for den særlige service. For det andet medfører de to forskellige pensionsregler, at to personer i det samme botilbud med den samme service skal betale vidt forskelligt for opholdet, alene afhængigt af, om de modtager pensions efter de før 1. januar 2003 gældende regler eller ej. Det er en helt urimelig forskel.

Siden servicelovens indførelse har der principielt set skulle udmåles individuel hjælp til den enkelte borger uafhængig af boligen. En hjælp og støtte, som den enkelte ikke skal betale for. Derfor mener DH mener, at den særlige servicebetaling må afskaffes nu.

Førtidspensionens regulering

Satsreguleringen af førtidspensioner bidrager til, at førtidspensioner sakker bagud lønudviklingen. Ifølge daværende finansminister Thor Pedersens supplerende svar (3/9 04) om satsene for pensioner m.v. uden modregning til satspuljen, ville den årlige førtidspension

for en enlig med højeste førtidspension være 5064,00 kr. højere i 2005, hvis der siden 1994 havde været reguleret med satsreguleringsprocenten + det antal pct. enheder, der årligt er afsat til puljebeløbet. Tilsvarende ville den årlige førtidspension for en enlig på mellemste førtidspension have været 3804,00 kr. højere.

Det er et alvorligt problem, ikke mindst ser i lyset af de stigende boligudgifter. Handicaporganisationerne erfarer, at det til stadighed bliver vanskeligere at klare de månedlige boligudgifter på overførselsindkomst, herunder førtidspension. Problemstillingen er belyst fra flere forskellige sider. Senest i "Boligen" nr. 1, der udgives af Boligselskabernes Landsforening. Her viser en undersøgelse, at nybyggede almene boliger i fx København ikke kan betales af personer med almindelige jobs.

Men det gør sig i høj grad også gældende for personer med førtidspension. Med førtidspensionsreformen blev reglerne for boligydelse og boligsikring bl.a. ændret, se næste afsnit. Personer, der er tilkendt førtidspension efter de nye regler, modtager således langt lavere boligsikring, end de ville have gjort efter reglerne om boligydelse.

Sammenholdt med de store boligudgifter, ikke mindst i Københavns området og det faktum, at flere er nødsaget til at vælge relativt store boliger af hensyn til pladsen til hjælpemidler, hjælpere og familie samtidig, er økonomien et alvorligt problem.

Boligydelse og boligsikring

Når man skal vurdere og evaluere på førtidspensionsreformen, fordrer det også en undersøgelse af konsekvenserne af ændrede tillæg. Med den nye førtidspension udbetales ikke længere boligydelse, men boligsikring og der udbetales ikke længere særligt børnetilskud. Man kan derfor ikke umiddelbart sammenligne selve pensionens beløb i de to systemer. Tillæggene bør indgå. DH mener, der må foretages selvstændige beregninger og vurderinger af denne omlægning af tillæggene. For eksempel kan ændringen fra boligydelse til boligsikring have betydning for, om den enkelte førtidspensionist har råd til at bo i almene boliger. DH vil derfor foreslå, at området undersøges nærmere.

Pensionsopsparing

I forbindelse med førtidspensionsreformen blev der lavet en frivillig pensionsopsparingsordning for førtidspensionister - benævnt den supplerende arbejdsmarkedspension (SUPP). Formålet er at sikre førtidspensionister bedre vilkår ved overgang til alderspension.

Imidlertid er der bekymrende få, der er tilmeldt ordningen. Ordningen administreres af ATP. Af deres årsrapporter fremgår det, at ca. 20 % af førtidspensionisterne i 2005 var tilmeldt SUPP og ca. 25 % i 2006. I løbet af de første to år af ordningen tilmeldte ca. 52.000 personer sig svarende til ca. 20 %.

Der er altså god grund til at mene, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad informerer om denne ordning. Ifølge ATP dækker tilslutningen til ordningen yderligere over det faktum, at der er en betydelig variation mellem kommunerne.

ATP gør derfor gentagne gange opmærksom på, at der skal ske en indsats for at øge tilslutningen til ordningen og mindske variationen mellem kommunerne.

DH mener, at kommunerne skal forpligtes til at foretage en obligatorisk informationsindsats i forbindelse med tilkendelse af pension for at sikre, at alle førtidspensionister er bekendt med den supplerende arbejdsmarkedspension.